

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge isvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Rekopisi se ne vračajo. Neznamkovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta šte. 5.

Vsprejema naročnine, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprta reklamacije so polnoma proste.

Štev. 1.

V Mariboru, dne 5. januarja 1905.

Tečaj XXXIX.

Port Artur se je udal!

Žalostna je prva novica, ki jo prinašamo svojim čitateljem v novem letu. Port Artur, ponosna ruska trdnjava na daljnem vzhodu je padla, portarturski junaki so se udali sovražniku. Pretresujoča in nepričakovana je ta novica! Vsak Slovan je zrl z navdušenjem in ponosom na portartursko posadko, ki je tako hrabro in vstrajno branila svojo trdnjavo, da jo je obendoval ves svet. General Steselj je postal ljubljeneц vseh Slovanov, pogumni vojaki so bili predmet visokega obendovanja, Port Artur nam je bil vzgled, kako se mora Slovan neustrašeno braniti proti sovragom! In sedaj je padla ta trdnjava, ponos vsakega Slovana! Neverjetno se nam zdi, ker nam je neljubo. Vsi Slovani čutimo velik udarec, ki ga je dobil ruski narod s tem, da se je Port Artur udal Japoncem.

Odkar so dobili Japonci za stalno Visokajo goro, bila je usoda Port Arturja odločena. Japonci so obvladali s svojimi topovi celo trdnjavo. In jedna utrdba za drugo je padala Japoncem v roke. Visokaja gora, Erlungšan, Sunšusan in nazadnje Palunšan. General Steselj je imel še samo 5.000 mož za branitev, 15.000 mož je ležalo v bolnišnicah. Smotnik je začel primanjkovati, živeža ni bilo, zdravil v bolnišnicah so začeli pogrešati, general Steselj je sklenil se udati. Dne 1. jan. je poslal odposlanca k japonskemu generalu Nogiju ter mu ponudil udajo. Začela so se takoj pogajanja zaradi udaje. Častniki in uradniki iz Port Arturja se bodo smeli vrniti v Rusijo, moštvo portartursko pa se odvede na Japonsko, kjer bodo ruski portarturski junaki čakali kot ujetniki konca vojske.

Padec Port Arturja ne bo ostal brez velikanskih posledic za Rusijo. V evropski Rusiji še bo huje vrelo med nezadovoljnimi, ki si želijo ustavnega življenja in ne marajo carjevega samovladanja. In tudi na daljnem vzhodu bo učinek udaje neizmerne važnosti. Port Artur bo odslej japonska trdnjava in japonsko brodovje bo imelo v portarturski luki varno zavetje. Pristanišče Dalny se zopet lahko odpre japonski trgovini. Četudi Kuropatkin zmaga pri Mukdenu, to ne bo porazilo Japoncev, ampak ako hoče popolno zmago, bo moral tudi Port Artur vzeti. In težje bo ta naloga za Ruse, kakor je bila doslej za Japonce, ker nimajo v vzhodnih vodah takega brodovja na razpolago, kakor so ga imeli Japonci.

In ne samo trdnjava Port Artur je izgubljena za Ruse, ampak tudi portartursko rusko brodovje. Predno so predali trdnjavo, so Rusi zažgali in potopili svoje ladje, le štiri

rušilke torpedovk so zbežale v pristanišče Čifu, kjer so bile razorožene. S padcem Port Arturja in uničenjem portarturskega brodovja je postalo torej tudi japonsko brodovje, ki je moralo doslej stražiti pred Port Arturjem, prosto in lahko svojo moč obrne ali proti admiralu Roždestvenskemu ali pa — proti Vladivostoku. Ni izključeno, da Japonci napadejo sedaj tudi vladivostovski rusko brodovje kar v luki, kakor hitro bo ta prosta ledu, ter je skušajo uničiti. Tudi za Roždestvenskega je padec Port Arturja veličanski udarec. Njegova edina pot je sedaj v Vladivostok, kajti drugod mu ni upati nobenega uspeha.

V naslednjem podajemo čitateljem posamezna brzoglavna poročila, ki nam govorijo o žalostnem dogodku v Vzhodni Aziji.

Steselj se uda.

Tokio, 2. jan. General Nogi poroča, da mu je dospelo pismo generala Steselja v stvari udaje Port Arturja.

General Steselj.

Tokio, 2. jan. (2. uri pop.) V pismu, naslovljenem na generala Nogija, je izjavil Steselj, da je sedaj vsak upor brezvspešen. Mikado (japonski cesar) je v brzoglavki na generala Nogija izrazil Steselju svoje priznanje ter ukazal generalu Nogiju, naj izkaže portarturski posadki vse časti.

Tokio, 2. jan. General Ijiji je določen za japonskega posredovalca na pogajanjih glede udaje Port Arturja. General Nogi mu je dal v to svrhu potrebna pooblastila.

Tokio, 2. jan. Kakor se čuje, so sovražnosti pred Port Arturjem ponehale. Častniki ruskega in japonskega generalnega štaba se snidejo dne 2. januarja, da se posvetujejo o pogojih predaje.

Tokio, 2. jan. Nogi je v soglasju z vrhovnim nadpoveljstvom in v soglasju z mikadom sprejel pogoje ter o tem obvestil Steslja. Japonske čete so stale v nedeljo, dne 1. jan. zvečer pripravljene, da odkorakajo v Port Artur.

Berolin, 2. jan. Predaja Port Arturja se je že izvršila. Generalu Steslju so se dovolili najbolj častni pogoji. Dano mu je na prosto, da gre kamor hoče, ako da častno besedo, da se v tej vojski ne bo več boril proti Japoncem.

Ruske ladje.

London, 3. jan. Iz Port Arturja se poroča: Včeraj zjutraj so gorele ladje „Retvizan“, „Pobeda“ in „Palada“. Užgali so jih Rusi sami. Ladjo „Sebastopol“ so Rusi razstrelili.

London, 3. jan. Iz Čifu se poroča: Ruske uničevalke torpedovk „Skorni“, „Statnji“, „Vlastni“ in „Serbinij“ so dospeli semkaj danes zjutraj v spremstvu velike šalupe. Oddan je bil zaboj poročil ruskemu konzulu. Kakor je kapitan „Statnija“ izjavil, so ladje zapustile Port Artur, ker ne morejo ladje nadalje ostati v Port Arturju, odkar so zavzeli Japonci „grič 203 metrov“ ali Visokaja gora.

London, 3. jan. Častniki iz Port Arturja v Čifu pribeglih razdiralk torpedovk so povedali strahovite in nad vse pretresljive posameznosti o dogodkih zadnjih dni. Japonske krogle so razbile vse bolnice. Ranjenci so bežali iz bolnic in vzlic silnemu mrazu begali po ulicah ali pa se plazili k fronti, da so jih Japonci ali ubili ali ujeli. Varnega prostora za bolnico ni bilo nobenega več in tudi streljivo je vzlic vsi štedljivosti skoro vse pošlo.

Zakaj se je Steselj udal?

London, 3. jan. Poroča se, da je vzrok Stesljevi udaji, ker mu je zmanjkalo streljiva. Japonske granate so padale v portarturske bolnišnice. — Bolniki niso hoteli več ostati v bolnišnicah, vlekli so se na utrdbi ter ondi v boju vstrajali toliko časa, da so se mrtvi zgrudili ali pa, da so bili ujeti.

London, 3. januarja. Vsa poročila soglašajo v tem, da je generalu Steslju konec minulega tedna zmanjkalo streljiva za topove. Vsled tega so posadke portarturskih trdnjav mogle na uničujoče bombardiranje Japoncev odgovarjati samo s puškami. Nogi, ki je bil po svojih volunih izvrstno podučен o položaju v Port Arturju, je od torka naprej noč in dan neprestano bombardiral trdnjavo, tako, da je vse porušil. Vsled tega se Steselj ni mogel dalje braniti in se je udal.

London, 3. januarja. Iz Port Arturja v Čifu pribegli ruski častniki poročajo grozne posamičnosti o zadnjih dnevih obleganja. Japonci so pet dni ponoči in podnevi iz velikih topov bombardirali Port Artur. Celo bolnice so bile vse razdejane. Od 20.000 mož broječe posadke, je bilo 15.000, to je 75% za boj že nesposobnih, ostali pa tako utrujeni in izmučeni, da so se komaj na nogah vzdržali. Ko je zmanjkalo streljiva, so valili kamne na sovražnika. Steselj je uvidel, da je vse izgubljeno. Za nedeljo je sklical vse generale na posvetovanje in povedal jim je, da se je v smislu tajnih navodil carja Nikolaja odločil za udajo, ker od nadaljnjega prelivanja krvi ni ničesar pričakovati. Ko je Steselj to naznanil, je bil bled ko smrt, a držal se je pokonci kakor bi bil iz kamna izklesan. Nekaterim generalom so stopile solze v oči in primerili so se pretresljivi prizori. Vojni svet se je potem bavil naprej z določbo pogojev za udajo. Vsi generali so se izrekli, da se raje na trdnjavah z vojaštvom vred razstrele v zrak, kot da bi postali japonski ujetniki. V tem smislu je sestavljeno Stesljevo pismo na Nogija. Admiral Viren je zahteval, naj se dovoli torpedovkam, da poskusijo pobegniti. To je obveljalo in se je deloma tudi posrečilo. Določilo se je dalje, razdejati vse trdnjave z dinamitom, nerabne storiti vse topove in uničiti še v pristanu ostale ladje. Ko so bili ti ukazi oddani, so ob 5. uri popoldne odšli posredovalci v japonski tabor.

Rusko-japonska vojska.

Na suhem.

V Mandžuriji vlada še vedno hud mraz. Boji med prednjimi stražami se nadaljujejo. Večinoma so Rusi zmagovalci, tako da so svojo bojno črto na levem krilu za 25 km pomaknili naprej. Zdaj se obe armadi pripravljata na velik spopad, ki bo baje februarja, drugi pravijo, da še le spomladi. Ojama bo po japonskih poročilih dobil pol milijonov vojakov na pomoč, kar je pa gotovo zelo pretirano. Japonska bo pobrala doma vsakega moškega, ki more nositi puško, da ga odpošlje v Mandžurijo, kjer nastaja za nje položaj vedno slabši.

Na morju.

V ruskih vladnih krogih so sprevideli, da so dosedaj premalo skrbeli za svoje brodovje, zato so sklenili to popraviti. „Rusj“ priobčuje načrt za novo brodovje, ki se ima izvršiti v petih letih in ki bo veljalo 400 milijonov rub-

ljev. Načrt je sledeč: 8 oklopnice tipa „Slava“, 8 parnikov tipa „Andrej Prvozvani“, 6 križark tipa „Bajan“, 6 križark zboljšanega tipa „Novik“, 6 križark tipa „Bogati“, 50 rušilcev po 500 ton, 100 torpedovk in protitorpedovk različnih tipov, 10 minonoscev tipa „Jenisej“, 4 tovarne in delavniške ladje tipa „Kamčatka“.

Tretje rusko brodovje bo odplulo v dveh oddelkih ta mesec. Admiral Birilev, ki bo poveljeval temu brodovju, sam osebno vodi vse priprave. Brodovju bo pridelenih posebno veliko število torpedovk.

Kje da pluje sedaj prvo baltiško brodovje, ni došlo zadnje dni nikakih poročil. Tudi se ne ve, ali bo čakalo na drugo in tudi na tretje brodovje. Mnogi namreč svarijo Rusko, naj ne pošlje prvo brodovje samo nad japonsko brodovje, ker je preslabo. Proti temu pa ugovarja neki dopisnik „Mosk. Vedomosti“. On namreč pravi, da če bi bilo japonsko brodovje res tako močno, kakor ga slikajo, potem bi bilo malo portarturško brodovje kar zdrobilo, ko je isto napravilo dne 10. avg. l. l. izpad. Ne pa da jim je celo brodovje ušlo, večinoma skoro nepoškodovano. Vsled tega sklepa dopisnik, da če je japonsko brodovje sicer po številu močnejše, nikakor pa ne boljše kakor rusko. Tudi omenja dotični dopisnik, kar smo že mi omenili, da ne morejo celega brodovja poslati proti Rozdestvensky-ju, ker morajo stražiti Port Artur, prevozne ladje in Vladivostok. Slednjič pa morajo tudi zavarovati domače obrežje. Toda, tako sklepa dopisnik, boljše je vedno, da je rusko brodovje večje in s tem zmaga še bolj gotova.

Port Artur.

Zdaj je japonska pšenica v klasju. Poročila, ki dohajajo sedaj iz Japonske o Port Arturju, so tako lepa, namreč za Japonce, da lepše ne morejo biti. Žal, da se jim ne veruje, ker vsi že poznajo znano japonsko pretiranje. Če si pribojujejo kak jarek, potem je v njihovih poročilih že padla cela utrdba. Poročali smo že, da so si pribojevali Visoko goro (203 m grič), zopet Rusi, toda niso ga obdržali, ker so vse nasipe Japonci razdrli. Utrdba Kvanktein je padla kmalo po Visoki gori in zdaj poročajo japonska poročila, da je padla tudi utrdba Erlunšan.

Utrdba Erlunšan je najsevernejša utrdba na Zmajevi gori, na vzhodni črti utrdb. Boji, ki so se vršili za to utrdbo meseca oktobra, za japonsko orožje niso imeli uspeha. Sedaj se je pa Japoncem s pomočjo min posrečilo razstreliti strelni nasip. Nato je sledil hud pehotni boj, o katerem poroča „Daily Express“ iz Tokia z dne 30. m. m.: Strahoviti boj je

trajal od 10. ure dopoldne do 8. ure zvečer. Japonski pionirji so že več mesecev naprej pripravljali napad s tem, da so podminirali utrdbo. Mine same so bile napolnjene z močnimi dinamitnimi naboji, ki so bili razstreljeni med hudim streljanjem. Močan oddelek s puškami in ročnimi granatami je bil pripravljen. Sedem eksplozij je naredilo velikansko vrzel v glavno zidovje utrdbe in med hudim ognjem oblegovalnih topov so naskočili Japonci notranjost utrdbe. Zasedli so strelni nasip, na katerem so se takoj utrdili. Ob štirih popoldne je bil naskok končan in Japonci so vdrli ob črti težkih topov v notranjost. Prišlo je do strašnega boja, v katerem so Rusi iz svojih zavarovanih postojank prizadeli Japoncem iz strojnih pušk velike izgube. Slednjič se pa Rusi niso mogli več držati. Ostanek, tretjina posadke, se je umaknil v zavarovan hodnik. Ob pol 8. uri so bili Japonci gospodarji utrdbe.

Rusi so izgubili doslej od 24 velikih utrdb, ki obdajajo Port Artur, šele 3 in še te ne v celem obsegu. Najmočnejše utrdbe so še v ruskih rokah. Cel južni delj „Zmajevoga hrbta“, Prepeličja gora, vse utrdbe na Tigrovem polotoku in Zlati gori ter slednjič utrdbe na Ljaotješanu so še vse v oblasti Rusov.

Sedaj pa priznavajo uradna japonska poročila, da še ni padla cela utrdba Erlunšan, kakor tudi ne Kikvanšan, ampak le en posamezen prednji del utrdb. Vsak ped zemlje morajo plačati Japonci z velikimi žrtvami.

Dne 28. dec. so torej Japonci prodrli v utrdbo Erlunšan, v soboto (31. dec.) v Sunšun in na novega leta dan v Palunšan. S tem so dobili Japonci v roke ruske obrambe na severni strani, vzhodno od doline Lunho in železnice. Ker so že imeli od 18. dec. tudi del Kikvanšana v posesti, so zabili s tem zagotovo v močno obrambo na Drahonijevem slemenu. Port Artur se torej ne bo dolgo več držal! (Glej o navodni članek!)

Körber padel.

Ministrski predsednik Koerber je dal ostavko in cesar jo je sprejel. Cesar je uvidel, da Koerber ne bo naredil miru med narodi in ga je odpustil v nemilosti. Zelo značilno je, da je nemški cesar Viljem izrekel obžalovanje Koerberju, ker je moral oditi. Iz tega se vidi, za koga je Koerber delal! Novim ministrskim predsednikom je imenovan Gauč, ki je že bil enkrat naučni minister. Minister notranjih zadev je postal gornjeavstrijski cesarski namestnik grof Bilant Reit, vodja ju-

LISTEK.

Meličevega Janeza voznja.

(Po virih posnel Al. Andrejev.)

„Kam pa pojdeš, Janez?“

„V Maribor k bratu Andreju.“

„S kolesom?“

„Da, ali se ti to čudno zdi?“

„Hhm. Pa kako se boš vendar prevrnil na onem-le klanec pod farovžem! Tu se je še vaš Andrej, ki je vendar bolj vaje tega vragovega kolesa, parkrat pošteno prekucnil, vsaj tako mi je med počitnicami sam pravil.“

„E, pa se ne bom! No, pa tudi nič ne de, če se enkrat preobrnem, saj se ne bom prvič in zadnjič menda tudi ne. V Maribor bom pa le prej prišel, kakor pa če bi se vozil ali pa šel na vlak. Ob devetih bom že tam.“

„Ka-aj? Že ob devetih boš tam? Beži, beži, ne verjamem, da bi ti s tistim-le prišel v eni uri v Maribor. Saj potrebujemo do doli z vozom dobre tri ure, no pa še gnati se mora dobro.“

„E, to ni nič tako čudnega. S tem kolesom se še hitreje vozi kakor z mešanim vlakom. Zadnjič sem se vozil z njim v Maribor in domov, pa sem mislil, da bo zaspal, pihal je in pihal, pa le ni nikamor mogel.

Veš, kar žal mi je bilo, da se nisem peljal s kolesom. Danes pa pojdeva s tem-le v Maribor.“

„No, le dobro se vozi in glej, da še zdravo kožo nazaj prineseš! Pa pozdravi Andreja! Jaz moram v B., kjer imam opravke.“

Tak pogovor se je pletel neko lepo poletno jutro med Meličevim Janezom in Kosernikom. Le-ta je prišel namreč po Meličevem vrtu, ko je Janez ravno pred vežo snažil svoj „becikel“. Koserniku se je neverjetno zdelo, da bi bilo sploh mogoče, v tako kratkem času dospeti v Maribor, kamor on z vozom potrebuje dobre tri ure. Zato je z glavo majaje odšel.

Janez je pa snažil kolo, ki ga ni bilo kaj posebno prida. Da naravnost in brez ovinkov govorimo, kar nam tudi Janez ne bo zameril: kolo je bilo deloma še po starem kopitu in tupatam se je že tudi prikazovala pogubljiva rja. No, in tudi Janez se je je bal, zato je večkrat snažil kolo. Pa vse ni nič pomagalo: rjo je kupil že s kolesom vred. Koliko je dal za kolo, ni znano, ker tega ni hotel Janez nikomur povedati — le pravil je, da ni drago. Pa tuči zvonca ni imelo; tega še ni Janez kupil. A čemu na kmetih zvonce pri kolesu? Ko zagleda radovedna dečad kolesarja, izogne se mu že od daleč s pota, potem pa teče in kriči za njim. To je veselje teh paglavcev! Tudi kmetič zvedavo zre za kolesarjem, ki

drvi kot veter skozi vas in se čudi njegov spretnosti.

Iz virov, ki nam spričujejo in popisujejo Meličevega Janeza voznjo v Maribor, povzamemo, da se je Janez priučil voznji na kolesu od brata Andreja, ki hodi v šole v Mariboru.

Danes je torej sklenil, peljati se s kolesom v mesto k svojemu bratu Andreju. Napravil se je seveda popolnoma kmetško. No, pa kdo bi se temu čudil, saj je Janez pošten kmetški fant, ki tudi ljubi pošteno kmetško obleko in ne one po mestno ukrojene. Da so se mu za klobukom priklanjali krivci, menda ni treba posebej omenjati — saj je šel Janez v mesto, in tedaj se je treba „postaviti“.

Res, imeniten kolesar!

Med potjo do Maribora se mu ni nič posebnega zgodilo, viri vsaj nič takega ne omenjajo. Prekucnil se tudi menda ni nobenkrat, dasi mu je prerokoval Kosernik. Da se je pa marsikak popotnik radovedno oziral za njim, si pač lahko mislimo. Po deželni cesti je drvil, da so se veliki oblaki prahu vzdigovali za njim.

Še je imel kake pol ure do mesta. Ljudi je bilo vedno več na široki, prašni cesti, ki so hiteli proti mestu. In Janez jih je prehiteval. Debelo so gledali našega junaka, ki je preračunjeno drvil po cesti, ne meneč se ni za desno ni za levo.